

Flexitaloudessa globaalia ja lokaalia yritystoimintaa

Joustavuus, nopeus ja osaaminen ovat tulevaisuudessa yrityksen tärkeimmät menestystekijät. Yritysten välinen maailmanlaajuinen kilpailu kiristyy. Myös yritysmaailman evoluutio kiihtyy, ja yritysten elinkaaret lyhenevät. Tieto- ja viestintäteknologia kehittyy hyvin nopeasti, ja tiedon määrä kasvaa lähes rajattomasti.

Kommunikaatiopalvelujen mahdollistama palvelujen globaali tarjonta sekä kilpailu kasvattavat tuotannon ja kehityksen nopeuden vaatimusta. Yritykset voivat ostaa tai vuokrata yhä suuremman osan tarvitsemastaan osaamisesta ja kapasiteetista mistä päin maailmaa tahansa. Perinteisten suuryritysten ja suuren mittakaavan tuotannon rinnalle nousee kevyellä organisaatiolla toimivia joustavia yrityksiä. Uudenlainen joustava yritys voi nopeasti aktivoida verkostostaan projektimaisesti toimivaa osaamista. Se voi ostaa globaaleilta markkinoilta ja verkkoa hyödyntäen esimerkiksi tuotekehitys-, logistiikka-, taloushallinto-, juridiikka-, myynti- ja markkinointipalveluita. Yritykset voivat hankkia joustavasti myös tuotannollisia palveluita, jolloin verkostoa hallitsevan yrityksen investointien ja pääoman tarve vähenee. Yritystoiminnasta tulee amebamaista: yritys kasvattaa ja supistaa toimintaansa joustavasti kilpailutilanteen ja markkinoiden muutosten mukaan.

Erityistalousalueet luovat innovaatioita

Globalisaatio aiheuttaa yhä enemmän paineita kansallisvaltioille. ”Valtioshoppailu” yleistyy, ja yritykset alkavat etsiä sopivinta sijaintia eri toiminnoille ja kehitysvaiheille. Pärjätäkseen kilpailussa yritysten verotuloista valtioiden pitää purkaa yritysten toimintaa hankaloittavaa lainsäädäntöä. Paineita kansallisvaltioille aiheuttavat myös separatistiset liikkeet ja digitaalisissa verkostoissa muodostuvat ”heimot”. Kansalaisetkin haluavat yhä enemmän valita, mistä maasta hankkivat esimerkiksi koulutuksen tai terveydenhoidon. Tulevaisuudessa syntyy lukuisia uusia erityistalousalueita ja kansallisvaltioista irtautuvia mikrovaltioita, joissa säätely on tavanomaista väljempää. Uusilla alueilla tapahtuu paljon sosiaalista, poliittista ja taloudellista innovointia, mikä luo muillekin uudistumispaineita. Esimerkiksi suurista kaupungeista voi syntyä itsenäisiä valtioita eri puolilla maailmaa. Uusilla fyysisillä tai virtuaalisilla alueilla voi olla esimerkiksi oma elektroninen maksujärjestelmänsä.

Mikroyrittäjyys kukoistaa

Tulevaisuudessa yritysmaailma polarisoituu yhä enemmän. Globaalisti toimivien suurten tai joustavien yritysten lisäksi syntyy valtava määrä hyvin pieniä yrityksiä. Mikroyritykset voivat myydä osaamistaan joko täysin globaalisti tai lokaalisti Suomessa. Mikroyrityksetkin voivat pärjätä maailmanlaajuisilla markkinoilla korkean erityisosaamisen, digitaalisuuden ja verkostomaisen toimintatavan kautta. Toisaalta mikroyritykset voivat harjoittaa yritystoimintaa kotimaassa ja tarjota erilaisia palveluja. Esimerkiksi hyvinvointiin, kunnossapitoon ja luontoon liittyvä työ vaatii tulevaisuudessakin paikallisen, fyysisen läsnäolon. Tulevaisuudessa yrittäjyys, työnteon autonomisuus ja osaamisen laaja hyödyntäminen on arvostettua, mikä näkyy jo nyt koululaisten asenteissa. Lainsäädäntöä kevennetään, jotta yrityksen perustaminen ja hallinnointi on helpompaa. Yrittäjä tai työntekijä voi antaa panoksensa moneen yritykseen, jopa samanaikaisesti. Tulevaisuudessa yrittäjyys ja pienissä yrityksissä työskenteleminen vetää puoleensa nykyistä monipuolisemmin eri-ikäisiä ja eritaustaisia ihmisiä. Mikroyritykset – etenkin naisten, nuorten ja ikääntyneiden perustamat yritykset – tuovat markkinoille uudenlaista osaamista ja näkemystä. Kilpailu yksilöiden välillä kiristyy, mutta verkostomaisesti toimivat mikroyritykset voivat löytää uusia markkinoita. Esimerkiksi monet asiantuntijatyöt voivat olla globaalisti kilpailukykyisiä kapean erityisosaamisen tai laajasti eri alueita yhdistelevän osaamisen ansiosta. Toisaalta paikallisesti toimiva osaava yritys, jolla on kevyt kustannusrakenne, voi pystyä tuottamaan kuluttajille tai julkiselle sektorille palveluita erittäin laadukkaasti ja tehokkaasti. Menestyksen ratkaisevat asenne ja talentti – ei muodollinen koulutus tai asema.

Toimintaympäristö monimutkaistuu

Yritysten ja talouden toimintaan vaikuttavat myös toimintaympäristön suuret kysymykset, kuten energian ja raaka-aineiden saatavuus, ilmastonmuutos, valtioiden väliset kauppasuhteet ja erilaiset liittoumat ja konfliktit. Suuryritysten toimintaympäristöstä tulee entistä vaikeammin ennustettava. Niukkuus energian ja raaka-aineiden saatavuudessa ohjaa yrityksiä yhä kestävämpään ja hajautetumpaan tuotantoon. Aineellinen niukkuus luo valtavasti mahdollisuuksia aineettomille palveluille. Suomella on myös mahdollisuus menestyä teknologialla, joka vähentää energian ja hyödykkeiden kulutusta ja minimoi kuljetuskustannuksia. Tuotanto Suomessa voi tulevaisuudessa olla kannattavaa, jos hyödynnämme uusia teknologioita ja kykenemme vastaamaan nopeasti muuttuviin asiakastarpeisiin.

Perusedellytys on, että kustannustaso on optimoitu kilpailukykyiseksi kullekin sektorille. Biomassapohjaiset kierrätettävät materiaalit sopivat tulevaisuudessa erittäin monen tuotteen raaka-aineeksi. Uudet keksinnöt, kuten 3D-printtaus, voivat luoda uudenlaisia liiketoimintamalleja. Suomen tulevaisuuden kilpailukyky riippuu kyvystä mukautua joustavasti nopeisiin toimialamurroksiin. Lisäksi tarvitsemme kykyä hyödyntää resursseja, teknologiaa ja uusia liittoutumia.

Osaamiset ja edellytykset

Suomalaiset yritykset tarvitsevat lisää kykyä soveltaa ja yhdistellä erilaisia tiedon ja osaamisen alueita ja luoda niistä liiketoimintaa. Yritysmaailma konvergoituu yhä enemmän, mikä lisää tarvetta ymmärtää laajoja kokonaisuuksia. Esimerkiksi fyysisen ja virtuaalisen maailman yhdistyminen viestintäteknologioiden ja -palveluiden avulla luo uusia liiketoimintamalleja. Menestymisen edellytys on tuleviin trendeihin reagoiminen ja ajoissa investoiminen, mikä vaatii suurta valmiutta riskinottoon.

Yritysten pitää oppia myös kaupallistamaan nykyistä tehokkaammin teknologioita ja liikeideoita. Liiketoiminnan alkuvaiheessa tavoitteena tulee olla positiivinen kassavirta mahdollisimman nopeasti. Esimerkiksi teknologiaa ei kannata yrittää hioa täydelliseksi, vaan tuoda varhaisessa vaiheessa markkinoille riittävän hyvä ratkaisu. Näin ratkaisua voidaan kehittää pidemmälle asiakkaiden tarpeiden mukaan, jolloin säästyy sekä aikaa että kustannuksia. Toiminnan kasvaessa tärkeää on liiketoimintamallien oikea soveltaminen tilanteen mukaan.

Verkostomainen toiminta ja resurssien hankinta ulkoa tulee lisääntymään, joten yritysten täytyy oppia lisää verkostojen ja osaamisen johtamista. Myös liiketoimintamallit ja sopimusrakenteet tulevat muuttumaan. Suomessa osataan hyvin prosessien johtaminen, mutta yritykset tarvitsevat lisää kykyä johtaa ihmisiä muutoksessa.

Suomeen on syntynyt vuosikymmenien aikana runsaasti päällekkäisiä säädöksiä, organisaatioita ja viranomais toimintaa, koska uutta on rakennettu vanhan päälle. Yritystoiminnan helpottamiseksi säädöksiä ja työmarkkinoiden sopimusrakenteita pitää keventää ja yksinkertaistaa, jotta saadaan aikaan eräänlainen kansakunnan käyttöjärjestelmän päivitys. Myös yrityksiä palvelevien organisaatioiden määrä voi vähentyä. Päätöksentekoon tarvitaan lisää keskusteluun pohjautuvia arvopohjaisia valintoja, joista pidetään kiinni vaikeissakin tilanteissa.

Vahvuudet

- Suomessa on turvallinen ympäristö ja toimiva infrastruktuuri
- Halu suunnata investointeja tulevaisuuteen
- Yhteisvastuun ja yhteistyön perinne, esimerkiksi osuuskunnat ja talkoot
- Monilla aloilla on valmiutta avoimeen, reiluun kilpailuun, etenkin start-upeissa

Heikkoudet

- Säädös- ja viranomaisrakenne on liian raskas ja kallis suhteessa maan kokoon
- Hallinnon jähmeys ja muutosten hitaus
- Yhteiskunnan fokus on kääntynyt liiaksi sisäänpäin
- Pk-yrityksen on hankala kasvaa ja työllistää positiivisella kassavirralla

Mahdollisuudet

- Pienellä maalla on mahdollisuus olla nopea ja ketterä
- Yrityksen perustaminen on helppoa, samoin yrityskauppojen teko
- Teknologian avulla voidaan parantaa tuottavuutta
- Kasvua syntyy, kun saadaan riittävän hyviä ratkaisuja nopeasti markkinoille
- Uudenlaisia joustavia yhteistyömalleja voi syntyä julkisen sektorin, työntekijöiden edustajien ja eri yritystyyppien kesken
- Kriisin kautta ja pakon edessä voidaan luopua tarpeettomasta ja uudistua
- Selkeämpi suoritusten mittaaminen ja ohjaus myös julkiselle sektorille luo mahdollisuuksia nopealle muutokselle

Uhat

- Päätöksentekojärjestelmä ei toimi riittävän ketterästi muutospaineissa
- Kaikki osapuolet tarrautuvat saavutettuihin etuihin
- Täydellisten ratkaisujen tavoittelu estää toiminnan ja muuttumisen
- Demokratia saattaa kärsiä nopeassa muutoksessa